



Yttrande

Detaljplan för verksamheter vid Sörredsvägen inom stadsdelen Björlanda.

Plan utökat förfarande - Granskning

Diarienummer Stadsbyggnadsförvaltningen: SBF-2023-00441

Handläggare SBF: Linus Sandberg, Elin Kajander

Handläggare EXF: Ida Lundskog, Sara Johansson

Sammanfattning

Naturskyddsföreningen i Göteborg ställer sig allmänt emot förslaget "Detaljplan för verksamheter vid Sörredsvägen inom stadsdelen Björlanda". Bakom beslutet finns kritik mot att exploatera på orörd skogsmark med befintliga naturvärden, bestridning mot gällande översiktsplan och Sveriges 16 miljömål. Detaljplanens egna MKB har sammanfattat mycket väl föreningens punkter och därför har mycket information tagits därifrån.

Omgivningens exploatering till idag och kumulativa effekter

Idag består platsen mestadels av orörd skogsmark samt åker- och brukslandskap. Något längre bort finns befintliga bostadsområden i både Östergärde och vid Gamla Sörredsvägen. Tidigare har omgivningen bestått av mestadels skogsmark och åkermark, men har exploaterats bort de senaste 20 åren enligt planbeskrivningen på sida 19 (se figur nedan) och ersatts av industri.



Figur 14: 1930-tal



Figur 15: 1970-tal



Figur 16: 2000-tal



Figur 17: 2020-tal

Figur 1. Ortofoton från satellit mellan 1930-talet till och med idag från planbeskrivningen.

Staden har byggt ut mer och mer industrier i området, detaljplan för detaljplan. Att fortsätta exploatera utåt så pass fort kan ha omfattande kumulativa effekter på Torslanda, vilket Naturskyddsföreningen i Göteborg inte har sett studier om från staden men är i stort behov av. Frågan diskuteras kort i MKB:n för de olika miljökonsekvenserna på sida 20, 30, 50, 56, 71, 75, 82 och 85 men väldigt övergripande. Gällande betesmarker på sida 50 diskuterar MKB:n följande: "(Planförslaget) medför i sin tur kumulativa effekter i form av att betesmark som biotop försvinner från området lokalt."



Motivation till miljökonsekvensbeskrivning

En miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har skapats i och med detaljplanen. Enligt staden är motivationen till att en MKB skapades att: ***“Detaljplanens genomförande [...] medger ianspråktagande för ett verksamhets- och industriområde på natur- och jordbruksmark som innehåller områden med påtagliga natur- och kulturvärden.”***

Ett antal punkter bidrar till ställningstagandet om påtaglig miljöpåverkan, vilka presenteras på sida 74:

“[...] ett genomförande av detaljplanen:

- *Innebär ett ianspråktagande för ett industriområde på befintlig natur- och jordbruksmark.*
- *Kan bedömas ge upphov till en betydande miljöpåverkan på biologisk mångfald, landskap, fornlämningar, vatten etc.*
- *Kan bidra till att några miljö kvalitetsnormer överskrids.*
- *De sannolika miljöeffekterna kan minskas genom åtgärder som arbetas in i detaljplanen eller exploateringsavtalet*

Ytterligare motiv till ställningstagandet är att planen inte fullt följer intentionerna uppsatta i Översiktsplanen för Göteborgs kommun.”

Dessa punkter oroar Naturskyddsföreningen i Göteborg, särskilt gällande att några MKN överskrids.

Göteborgs Stads översiktsplan

Detaljplanen följer inte fullt ut översiktsplanen för Göteborgs stad enligt planbeskrivningen (se ovan). Följande tidigare detaljplaner i området har inte heller följt översiktsplanen:

- *“Detaljplan Sörred - Verksamhet vid Pressvägen” (Diarienummer SBK: 0860/21)*
- *“Detaljplan för verksamheter vid Norra Stenebyvägen inom stadsdelen Tuve” (Diarienummer SBF-2023-00152)*
- *Detaljplan för tvärförbindelse i Torslanda inom stadsdelarna Syrhåla och Lilleby (Diarienummer SBK: BN0595/20) (ÖP “Tematiska inriktningar- Mobilitet och infrastruktur”)*



Naturmiljö

Enligt MKB:n kommer förslaget innebära att *“Naturmiljö påverkas mest av planerad exploatering och för denna miljöaspekt bedöms planförslaget medföra **måttligt negativa konsekvens.**”*

På sida 75 “strategisk miljöbedömning” i planbeskrivningen finns en sammanfattande bild kring hur planförslaget kan medföra måttligt negativa konsekvenser för naturmiljön trots utökad naturmark:

“stora delar av biotoper med påtagliga naturvärden exploateras, häckningsmiljöer för fåglar försvinner samt att nattaktiva arter kan få minskat livsutrymme lokalt. “

Masshantering

Vidare i bedömningen sammanfattar planbeskrivningen att:

*“Genomförande av planförslaget förutsätts innebära **omfattande masshantering med risk för spridning av föroreningar.** Förutsatt att alla förorenade massor avlägsnas och transporteras till godkänd mottagningsanläggning samt hanteras utifrån föreslagna skyddsåtgärder, så bedöms planförslaget sammantaget avseende förorenad mark medföra en liten positiv konsekvens för miljö och hälsa.”*

Med andra ord, planförslaget innebär en stor risk för spridning av föroreningar i området vid exploateringen om föreslagna skyddsåtgärder inte efterföljs i efterkommande projektering.

Sveriges 16 miljömål

Gällande MKB:ns bedömning av hur planförslaget uppfyller de 16 nationella miljömålen är resultatet ännu mer negativt:



Tabell 20. Planförslagets påverkan på måluppfyllelse av de nationella miljömålen. 😊=positivt, målet nås; 😞=negativt, målet nås inte; 😐=neutralt eller nära att målet nås; 🤔=oklart om målet nås.

Milljömål	Nationell måluppfyllelse	Nationell trend	Planförslagets inverkan på miljömålet	Förklaring
1. Begränsad klimatpåverkan	😞	↘	😞	Ökad biltrafik och godstransporter, tillsammans med förbrukning av byggmaterial och ökad energiförbrukning ger risk för negativ klimatpåverkan, vilket motverkar miljömålet.
2. Frisk luft	😞	↗	😐	Planförslagets bidrag till ökad trafik bedöms vara begränsat.
3. Bara naturlig försurning	😞	↗	😐	Planförslagets bidrag till försurning bedöms vara begränsat.
4. Giffri miljö	😞	↔	😐	Förutsatt att masshantering och omhändertagande av dagvatten utförs enligt förslag så bedöms inte planförslaget inverka på måluppfyllelsen.
5. Skyddande ozonskikt	😊	↔	😐	Miljömålet bedöms inte vara relevant för planförslaget.
6. Säker strålmiljö	😐	↔	😐	Miljömålet bedöms inte vara relevant för planförslaget.
7. Ingen övergödning	😞	↔	😐	Förutsatt att omhändertagande av dagvatten utförs enligt förslag så bedöms inte planförslaget inverka på måluppfyllelsen.



Milljömål	Nation- ell målupp- fyllelse	Nation- ell trend	Plan- förslagets inverkan på miljö- målet	Förklaring
8. Levande sjöar och vattendrag	☹️	↔️	☹️	Förutsatt att masshantering och omhändertagande av dagvatten utförs enligt förslag så bedöms inte planförslaget inverka på måluppfyllelsen.
9. Grundvattnen av god kvalitet	☹️	↔️	☹️	Inga utpekade grundvattenförekomster som omfattas av miljökvalitetsnormer finns i planområdet.
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård	☹️	↔️	☹️	Miljömålet bedöms inte vara relevant för planförslaget.
11. Myllrande våtmarker	☹️	⬇️	☹️	Miljömålet bedöms inte vara relevant för planförslaget.
12. Levande skogar	☹️	⬇️	☹️	Den skog som berörs av planförslaget bedöms ha låga naturvärden.
13. Ett rikt odlingslandskap	☹️	⬇️	☹️	Betesmarker med vissa och påtagliga naturvärden försvinner lokalt, vilket medför ytterligare fragmentering av naturtypen sett ur ett landskapsperspektiv.
14. Storslagen fjällmiljö	☹️	⬇️	☹️	Miljömålet bedöms inte vara relevant för planförslaget.
15. God bebyggd miljö	☹️	↔️	☹️	Planförslaget ligger i linje med översiktsplanens intentioner om att samla verksamhetsområden för att totalt minska transportbehov och störningar.
16. Ett rikt växt- och djurliv	☹️	⬇️	☹️	Naturmark, vissa med påtagliga naturvärden, exploateras och försvinner. Planerade verksamheter medför risk för störningar på djurlivet.

De flesta mål uppfylls inte, det vill säga är negativa.



Mål 16 “Ett rikt växt- och djurliv”

Särskilt vill Naturskyddsföreningen i Göteborg fokusera på mål 16 “Ett rikt växt- och djurliv” som kopplas ihop med Naturmiljö. Enligt Sveriges miljömål och Naturvårdsverket är utvecklingen till att nå målet negativt på nationell nivå med följande utmaningar:

*“Vi nyttjar mark och vatten intensivt. Efterfrågan på resurser som livsmedel, råvaror, energi och vatten ökar dessutom. Att möta de behoven utan att överutnyttja olika ekosystem och öka pressen på olika arter är en stor utmaning. **Att landskapen blir allt mer uppdelade av vägar och byggnader gör det också svårare för djur och växter att sprida sig och försämrar deras livsvillkor.***

Sverige har inom FN:s konvention för biologisk mångfald åtagit sig att bevara och nyttja den biologiska mångfalden på ett hållbart sätt. Värdefull natur skyddas och åtgärdsprogram tas fram för att bevara våra mest hotade arter. För att lyckas behövs också större hänsyn och bättre planering när olika naturresurser nyttjas, för att främja en grön infrastruktur. Vi måste även använda bruksmetoder som bidrar till en rik biologisk mångfald.”

Mål 13 “Ett rikt odlingslandskap”

Mål 13 “Ett rikt odlingslandskap” kommer också påverkas negativt enligt MKB:n, både gällande kumulativa effekter från tidigare planer samt denna i form av att *“påtagliga naturvärden försvinner lokalt”*. Enligt Sveriges miljömål och jordbruksverket når vi inte målet med utmaningarna att:

*“Metoderna för att bruka odlingslandskapet behöver ytterligare utvecklas så att de bevarar natur- och kulturvärdena. För att lyckas bevara biologisk mångfald och kulturmiljövärden krävs **insatser på alla nivåer i samhället – från lokalt arbete i kommuner för att begränsa exploateringen av jordbruksmark till att påverka hur den gemensamma europeiska jordbrukspolitiken utformas.***”

Slutsats

Med andra ord följer planförslaget inte de uppsatta nationella miljömålen, som Sverige inom FN:s konvention för biologisk mångfald har åtagit sig att bevara. Staden anser att en liten detaljplan inte kommer att påverka målet i det stora hela. Men eftersom ett antal liknande



detaljplaner finns i närområdet som också påverkar målet negativt leder alla till en större effekt tillsammans. Därför behöver vi satsa även lokalt för att uppnå målet, inte arbeta emot det.

Kompensationsåtgärder

Ett antal kompensationsåtgärder presenteras på sida 55 i planbeskrivningen. De punkter Naturskyddsföreningen i Göteborg har fokuserat på är:

- *“Brynmiljöer avser brytpunkter mellan olika markanvändningar och är gynnsamma för fågelliv och för insekter. Undvikandeåtgärd är att plangränsen har justerats från tidigare utkast för att undvika ianspråktagande av brynzoner i nordväst och i öst.*
- *Undvikandeåtgärd är att användningsgränsen mellan kvartersmark för industri och natur har förskjutits till naturområdets fördel. Naturområdet har utökats från cirka 11 000 m² till cirka 26 000 m².*
- *Avverkningar, markarbeten och andra åtgärder som kommer förstöra nuvarande eller potentiella boplatser ska inte utföras under fåglarnas huvudsakliga häckningsperiod, vilken infaller 20 mars till 31 juli. Denna åtgärd föreslås för att förhindra att bon med ägg/ungar skadas vid planens genomförande.*
- *För att kompensera bortfallet av häckningsmiljöer för hålhäckande arter, exempelvis entita, stare och svartvit flugsnappare, kan ett 10-tal holkar lämpligen sättas upp i de områden som bevaras som naturmark.*
- *Inom trafik- och utformningsförslaget har en lämplig plats för en ny groddjursdamm studerats. Förutsättningar för dammens placering har varit att den ska ligga på en solig plats, vara vindskyddad från norr och gärna ligga i anslutning till stenröse, stenmur eller liknande där groddjuren kan övervintra.*
- *Åtgärder för påverkan på livsmiljöer för växter och djur (stödjande ekosystemtjänst) o Spridningskorridor; i trafik- och utformningsförslaget föreslås trädrad längs gatan samt grönytor kring dagvatten- och skyfallsdammar.“*

Flera av åtgärderna är positiva, speciellt att naturområdet har utökats från 11 000 m² till 26 000 m² samt att en ny groddjur damm föreslås. Men resterande åtgärder är mer som plåster på såret för de omfattande mängder skogsmark som kommer att exploateras bort.

Naturskyddsföreningen i Göteborg hade velat föreslå att en fullständig våtmark ska anläggas tillsammans med groddjursdammen för att öka den biologiska mångfalden i området, få bättre dagvattenfiltrering och minimera risken för översvämningar.



I yttrande vid samråd och granskning av **Detaljplan för verksamheter vid Pressvägen inom stadsdelen Sörred** (Diarienummer SBK: 0860/21) skrev Naturskyddsföreningen i Göteborg följande:

“Planbeskrivningen hänvisar till “Detaljplan för Logistikcentrum vid Hisingsleden inom stadelarna Björlanda och Sörred (Diarienummer: 1084/04 (FLLA 4947))” som ett exempel där exploatering av våtmarker har skett, men med kompensationsåtgärder, i en positiv vinkling. Dock efter kontakt med Mattias Hedeberg, senior projektledare i exploatering på fastighetskontoret, har Naturskyddsföreningen i Göteborg fått ta del av en utvärdering av kompensationsåtgärder vidtagna i Svarte mosse. Enligt dess slutsats:

“För att inte riskera att det uppstår ett glapp mellan att ursprungliga habitat försvinner och åtgärder kan anses som lämpliga bör vissa åtgärder vidtas väl tilltagen tidsperiod innan det ursprungliga habitatet försvinner“.

Med detta vill Naturskyddsföreningen i Göteborg påvisa att dessa åtgärder utnyttjas vid mer än ett tillfälle i samma närområde utan tillräcklig tidsperiod mellan ursprungliga våtmarker och habitat byggs över och nya åtgärder kan etableras.

Naturskyddsföreningen i Göteborg tycker att det är bra med kompensationsåtgärder i särskilda fall men det ska inte vara det huvudsakliga metoden vid exploatering.”

Detta håller föreningen fast vid, då flytt av arter i ovan nämnda plan misslyckades vid första försöket och ny dispens fick sökas. Naturskyddsföreningen i Göteborg kan inte hitta en uppföljning om att flytt nummer två blivit lyckad och vilka slutsatser man kan dra av denna metod. Kan staden visa på ett område där metoden har varit lyckad eller varför fortsätter man nyttja en metod som gång efter annan inte kunnat visa positiva resultat utan snarare haft ett mycket mer negativt utfall än vad man uppgett i MKB efter MKB?

Vi på Naturskyddsföreningen i Göteborg saknar utredning om hasselsnok som vi vet finns i närliggande områden som exploateras. Vi finner inte att man sökt efter arten

I MKB hänvisar man till tre olika inventeringar (COWI 2021, Tyréns 2022 och Ingelsbo & Ahlén 2023) varav tre framgår i MKB och på sida 38: *“Figur 16. Karta som visar planområdet samt inventeringsområdena för de tre naturvärdesinventeringar som gjorts inom och i anslutning till*



planområdet.” Här tillhandahåller planen endast den senaste på detaljplanens hemsida. Planen hänvisar till delar i de inventeringar som ej bifogats och detta finner föreningen anmärkningsvärt eftersom dessa bör vara en del av planen som man hänvisar till. Det bör inte vara privatpersoners eller intresseorganisationers uppgift att leta reda på information.

Grön korridor mellan skogsområden

Andra synpunkter från privatpersoner i området har uttryckt att planen bör dras in från Lurebackavägen *“med 200 m för att de djur som finns kvar i närområdet ska kunna förflytta sig mellan skogsområden i norr, nordväst och väst. [Detta för att] planen gränsar mot Sörredsvägen och befintliga bostadsområden med avsaknad av grön korridor. Mellan bostäderna på Lurebackavägen och planområdet finns en snutt av en fårhage, en väg, därefter en skarp brant upp mot planområdet.”*

Naturskyddsföreningen i Göteborg stödjer detta förslag för att skapa en grön korridor mellan de befintliga skogsområdena.

Slutsats

Sammanfattningsvis stödjer inte “Detaljplan för verksamheter vid Sörredsvägen inom stadsdelen Björlanda” de nationella miljömålen samt stadens egna klimat-och miljöprogram och översiktsplan. Därför anser Naturskyddsföreningen i Göteborg att planen inte är en del av en hållbar stadsutveckling och oroar sig mycket över den utveckling som just nu sker i området. Vidare önskar föreningen en omfattande, opartisk, studie som sammanfattar de kumulativa effekterna på Torslanda som alla industrirelaterade detaljplaner runtom Volvoområdet de senaste 24 åren (mellan 2000 till idag) kommer innebära. Detta för att staden påvisar vid varje detaljplan att effekterna är små och därför oväsentliga, men alla tillsammans kan skapa stora effekter på Torslandas miljö.

Stadsplaneringsgruppen
Naturskyddsföreningen i Göteborg

Genom
Oskar Tagesson
Ordförande